

ماهم تئاتر کر کنیم

آموزش گام به گام تئاتر
برای نوجوانان
(کتاب تمرین)

گردآوری و تألیف:
حسین فدایی حسین

انتشارات نمایش

به مناسبت هفدهمین جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک و نوجوان

همدان / مهرماه ۱۳۸۹

فدایی‌حسینی، حسین، ۱۳۴۵ -	سرشناسیه:
ما هم تئاتر کار کنیم: آموزش تئاتر برای نوجوانان/ گردآوری و تألیف: حسین فدایی‌حسینی؛ [به سفارش] دفتر تئاتر کودک و نوجوان، اداره کل هنرهای نمایشی، تهران: نمایش (انجمن نمایش)، ۱۳۸۹.	عنوان و نام پدیدآور:
۲۲۰ ص.	مشخصات نشر:
978-600-5765-25-0	مشخصات ظاهری:
فبا	شابک:
"به مناسبت هفدهمین جشنواره سرالمطلی تئاتر کودک و نوجوان همدان مهرماه ۱۳۸۹".	وضعیت فهرست نویسی:
آموزش تئاتر برای نوجوانان.	یادداشت:
نمایش -- تهیه و کارگردانی -- راهمهای آموزشی	عنوان دیگر:
نمایش کودک و نوجوانان -- راهمهای آموزشی	موضوع:
باریکری (نمایش) -- راهمهای آموزشی	موضوع:
ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. مرکز هنرهای نمایشی. دفتر تئاتر کودک و نوجوان	نماینده اعزده:
انجمن نمایش	نماینده اعزده:
۱۳۸۹ ۲م۲/۲۰۵۳PM	رده بندی کنگره:
۷۹۲/۰۲۲۲	رده بندی دیویی:
۶۵۶۶۱۱۳	شماره کاتالوگساز ملی:

انتشارات نمایش

دفتر تئاتر کودک و نوجوان اداره کل هنرهای نمایشی

ما هم تئاتر کار کنیم (۳۶۶)

آموزش تئاتر برای نوجوانان (کتاب تمرین)

گردآوری و تألیف: حسین فدایی‌حسین

ناشر: انتشارات نمایش

ویراستار: محمدحسین آقابابایی

صفحه آرا: مهاجر

طراح جلد: محمدجواد سیدابراهیمی

لینوگرافی: مهران نگار

چاپ: مهران نگار

تیراژ: ۲۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۹

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۶۵-۲۵-۰

پنج سال همراهی با رهپویان تئاتر کودک و نوجوان مرا به این داوری رسانده است که تئاتر بچه‌های ما دو نقطه ضعف دارد:

۱- کمبود متن و در اختیار نبودن نمایشنامه‌های هنری و تأثیرگذاری که متناسب با حال و روز مخاطبان باشد.

۲- به‌روز نبودن دانش حرفه‌ای نویسندگان و کارگردانان و بازیگران و دیگر وابستگان به این هنر.

تجربه نشان داده‌است که کارگاه‌های آموزشی پراکنده و کم‌دوام که این‌جا و آن‌جا برپا می‌شود کافی نیست و نمی‌تواند نیاز دل‌سپردگان به تئاتر کودک و نوجوان را که همه رو به‌سوی رشد و بالندگی دارند، برآورده کند.

تنها راه پیش رو، انتشار کتاب‌های کارآمد و غنی‌سازی پشتوانه‌های فکری و علمی و فنی اهالی تئاتر کودک و نوجوان بود. متأسفانه این مهم را از بازار آزاد نشر کتاب هم نمی‌توانستیم توقع داشته باشیم. زیرا هزینه‌ی بالای تولید کتاب‌های تخصصی؛ و کم‌خردار بودن چنین کتاب‌هایی انگیزه‌ی کافی به ناشران نمی‌داد که در این راه سرمایه‌گذاری کنند. لذا برای هم‌سویی با عشق و امید هنرمندان این وادی، بر آن شدیم که بخشی از بودجه‌ی جشنواره‌های تئاتر کودک و نوجوان پنج سال اخیر را به تولید و نشر کتاب‌های تخصصی و مناسب اختصاص دهیم. همدلی مسئولان مرکز هنرهای نمایشی در تصویب بودجه‌ی لازم و کاردانی و صبوری آقای حسین فدایی‌حسین در انتخاب آثار و پی‌گیری کار؛ این افتخار خدمت را نصیب جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک و نوجوان کرده است که شما هم‌اکنون یکی از سی‌ودو عنوان کتاب کارساز و توان‌آفرینی را که جشنواره بانی خیر تولید و انتشارشان شده، در اختیار داشته باشید. امید که این حرکت ارزشمند در سال‌های آینده نیز ادامه پیدا کند و باعث هرچه پربارتر شدن تئاتر کودک و نوجوان کشورمان گردد.

مصطفی رحماندوست

دبیر جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک و نوجوان ایران

فهرست

۹	مقدمه
۱۵	۱ / کارگردانی
۲۱	آغاز تمرین‌ها
۳۷	خلق یک مجموعه
۴۵	رعایت ضرب آهنگ
۵۳	تمرین‌های نشسته در دایره
۶۱	۲ / صدا و بیان
۷۹	۳ / حرکت
۹۸	ترکیب صدا و حرکت
۱۰۵	۴ / شخصیت
۱۳۳	۵ / بداهه‌پردازی
۱۳۵	تمرین‌های کلی بداهه‌سازی
۱۵۰	بداهه‌سازی با کلام
۱۶۴	بداهه‌سازی با موضوعات خاص نوجوانی

۱۷۳	۶/ گفتگو
۱۸۱	داستان‌سرایی
۲۱۵	موضوعات بیشتر برای بحث و گفتگو
۲۲۱	۷/ نوشتن
۲۳۱	تکالیفی برای نوشتن
۲۳۵	استفاده از تخیل
۲۳۶	اصلاح کار هنرآموزان
۲۳۹	۸/ فضا و مکان
۲۵۵	۹/ زمان
۲۶۷	۱۰/ موسیقی و حرکات موزون
۲۸۱	حرکات موزون
۲۸۹	۱۱/ ترکیب عناصر اجرا
۳۰۲	بازیگر، مخاطب و رابطه‌ی متقابل
۳۱۷	سخن آخر

مقدمه

هدف از تألیف این کتاب آن است که تکنیک‌ها و روش‌های آموزش، تمرین و تولید تئاتر، به‌ساده‌ترین زبان و در قالب تمرین‌های کارگاهی، به تمامی نوجوانان (ده تا شانزده‌ساله) ارائه شود. مخاطب اصلی این کتاب، معلمان و مربیانی هستند که علاقمند به کار با نوجوانان، برای تهیه نمایش‌هایی جهت اجرا در مدارس، مراکز آموزشی و فرهنگی، مجامع عمومی، فرهنگسراها و حتی سالن‌های تئاتر می‌باشند. روش آموزشی که در این کتاب به کار گرفته شده، تماماً عملی و اجرایی بوده و همه‌ی مباحث به‌صورت تمرین‌هایی ساده همراه با مثال‌های متعدد، طراحی گردیده است. در طراحی تمرینات، هم‌چنین سعی بر آن بوده است تا به‌تناوب، مثال‌هایی هم برای دختران و هم پسران نوجوانان ارائه شود؛ تا محدودیتی در زمینه‌ی استفاده از تمرینات، برای هیچ‌یک از نوجوانان پسر و دختر، احساس نگردد. لازم به ذکر است که ساختار اصلی این کتاب و هم‌چنین طراحی تمرینات آن، برگرفته از کتاب «به‌سوی تئاتر»^۱ نوشته‌ی «الیزابت سوادز»^۲ می‌باشد که درواقع نگاهی نو، متناسب با شرایط فرهنگی و آموزشی کشور ما، نسبت به آن اثر محسوب می‌شود؛ هرچند در تمامی بخش‌های کتاب،

^۱. At Play

^۲. Elizabeth Swados

تجارب بیست و چندساله‌ی مؤلف در حوزه‌ی آموزش و تعلیم تئاتر به کودک و نوجوان، نیز به کار گرفته شده است.

تمرین‌های کتاب، اگرچه برای سهولت در امر آموزش، به فصل‌های مختلف تقسیم شده‌اند اما تنها در تلفیق با یک‌دیگر می‌توانند به خلق یک اثر نمایشی منجر شوند. از سوی دیگر، نحوه‌ی تلفیق و ترکیب تمرینات می‌تواند متناسب با هدف نهایی خوانندگان ارجمند- که معلمان و مربیان تئاتر هستند- متفاوت باشد. از جمله اهدافی که می‌تواند مد نظر قرار گیرد، به ترتیب اهمیت و اولویت، عبارتند از:

۱- آموزش تئاتر به هنرآموزان نوجوان و سپس تهیه‌ی نمایشی باهمکاری آنان جهت اجرا در خارج از مدرسه (مراکز اجرایی و سالن‌های نمایشی).

۲- آموزش تئاتر و سپس تهیه‌ی نمایشی برای اجرا در مدرسه.

۳- برگزاری یک دوره‌ی آموزشی تئاتر برای هنرآموزان، بدون هدف اجرایی.

۴- به کارگیری تمرینات تئاتر بدون اهداف آموزشی و اجرایی. (صرفاً جهت سرگرمی و پرکردن اوقات فراغت)

۵- استفاده از برخی تمرینات برای آشنا کردن نوجوانان با مقوله‌ی تئاتر.

به این ترتیب، معلمان و مربیان علاقمند، باتوجه به اهداف ذکر شده در بالا، می‌توانند مسیر خود را در استفاده از تمرینات مطرح شده در کتاب بیابند. اگر گروهی مبتدی از علاقمندان به تئاتر را گردآورده‌اید و قصد دارید ضمن ارائه‌ی آموزش‌های اولیه، اقدام به تهیه و تولید نمایش کنید، می‌توانید از ترتیب پیشنهادی کتاب در فصل‌بندی‌ها و